

Қазақстан Республикасының ауылшаруашылық министрлігі
**«Ж.Жиембаев атындағы қазақ өсімдік қорғау және карантин ғылыми-
зерттеу институты» ЖШС**

**Оңтүстік Қазақстанда қырыққабатты зиянкестер мен аурулардан
қорғау жүйесі**

(Ұсыныстар)

Алматы, 2017

ӘЖК 632.93

ББК 44

Авторлар:

Сағитов А.О., Джаймурзина А.А., Дуйсембеков Б.А., Есжанов Т.К., Копжасаров Б.К.,
Умиралиева Ж.З., Слямова Н.Д., Турашов К.А.

Рецензент:

Динасильов А.С. – «Ж.Жиембаев атындағы ҚазҰЖКҒЗИ» ЖШС-нің энтомология
зертханасының меңгерушісі

Оңтүстік Қазақстанда қырыққабатты зиянкестер мен аурулардан қорғау жүйесі /
А.О. Сағитов, А.А. Джаймурзина, Б.А. Дуйсембеков және басқалары - Алматы, 2017-25 б.

ISBN 978-601-7416-83-6

Ұсыныста Оңтүстік Қазақстандағы қырыққабаттың негізгі аурулары мен зиянкестері, олардың экологиялық-биологиялық ерекшеліктері, зияндылығы, фитосанитарлық тексеру жүргізу әдістері сипатталған, түсті суреттер мен көрнекі материалдар көрсетілген. «Қырыққабатты аурулар мен зиянкестерден қорғау шараларының жүйесі» бөлімінде қорғау шараларының барлық жолы мазмұндалған. Қорғау шараларының технологиялық картасы күнтізбелік-фенологиялық реттілікпен берілген. Ұсыныстар көкөніс шаруашылығымен айналысатындарға, қызығатындарға, ферма және шаруа қожалықтары бар агроном-көкөнісшілерге арналған.

ӘЖК 632.93

ББК 44

ISBN 978-601-7416-83-6

© Ж.Жиембаев атындағы «Қазақ өсімдік қорғау және карантин ғылыми-зерттеу институты» ЖШС, 2017

© Сағитов А.О., Джаймурзина А.А., Дуйсембеков Б.А. Есжанов Т.К., Копжасаров Б.К., Умиралиева Ж.З., Слямова Н.Д., Турашов К.А. 2017

Мазмұны

Кіріспе.....	3
Қырыққабаттың негізгі зиянкестерінің сипаттамасы.....	5
Қырыққабаттың негізгі ауруларының сипаты.....	13
Қырыққабатты аурулар мен зиянкестерден қорғау шараларының жүйесі.....	17
Қырыққабат танаптарының фитосанитарлық жағдайының есебі.....	20
Қырыққабаттарды зиянкестер мен аурулардан қорғау шараларының технологиялық картасы.....	22
Улы химикаттармен жұмыс істегенде қауіпсіздік шаралары.....	25

Кіріспе

Қазақстанның оңтүстігінде көкөніс дақылдары арасында жетекші орынды қырыққабат алады. Оны жаңа піскен күйінде, ашыту және маринадтау үшін де қолданады. Оның құрамында көмірсулар, минералды тұздар сияқты бағалы дәрумендердің кең спектрі бар, соның арқасында бұл бағалы әрі диеталық өнім болып табылады. Қырыққабатты қыс айларында қолдану оның 7-8 ай бойы дәрумендер мөлшері мен сапасының төмендемей, ұзақ уақыт сақталатындығын көрсетеді.

Бұл аймақта осы дақылдың сапасын және түсімділігін төмендететін, аурулар мен зиянкестердің салдарынан болатын дақылдардың жойылуы. Олар толыққанды жоғары сапалы өнім бермей, өсімдіктердің дұрыс дамуына мүмкіндік бермейді. Бұл пестицидтерді бақылаусыз қолдануға әкеліп соғады. Нәтижесінде доминантты зиянкестер мен ауру қоздырғыштарының төзімді популяциялары пайда болады. Осыған байланысты химиялық өңдеулердің көлемі мен еселігі жоғарылайды. Бұл пестицидтерді көп реттік қолдану қоршаған орта мен көкөніс өнімдерінің ластануына әкеліп соғады.

Қырыққабаттың өнімділігін және сапасын арттыратын іс-шаралардың ішінен өсімдік қорғауға ерекше көңіл бөлінеді, ол ұйымдастырушылық-шаруашылық, агротехникалық, химиялық және биологиялық шаралардың үйлесімділігін құрайды. Сонымен қатар зиянкестердің және аурулардың түрлік құрамын, ерекшелігін, дамуын ескере отырып қорғау шараларын өткізіп тұру қажет. Ол үшін қырыққабат отырғызарда оларға диагностика жасау мақсатымен зиянды организмдерді тауып алып, үнемі фитосанитарлық тексеріс жүргізіп отыру керек.

Қазақ өсімдік қорғау және карантин ғылыми-зерттеу институтының жеміс-көкөніс дақылдарын қорғау бөлімінің қызметкерлерімен ғылыми зерттеулер жүргізу (2015-2017жж.), әдеби мәліметтерді талдау негізінде Қазақстанның оңтүстігінде қырыққабатты зиянкестер мен аурулардан қорғау жөнінде ұсыныстар дайындалды.

Ұсыныстағы мәліметтер қырыққабатты зиянкестер мен аурулардан тиімді түрде қорғау, көкөніс шаруашылығымен айналысатындарға, ферма және шаруа қожалықтары бар агроном-көкөнісшілерге көмегін тигізер деген ойдамыз.